

หลักการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดทางวินัยตามพุทธบัญญัติ
และความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา
ศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง
Consider the Principles Offender Disciplinary Penalty by the Buddhist
Canon and A Criminal Offense Under the Criminal Code
Study And Compare Similarities and Differences

สุธีระ ชาบุญสมร *

วันรับ 15 / ธันวาคม / 2564

ตรวจสอบ 19-24 / ธันวาคม / 2564

ตอบรับ 30 / ธันวาคม / 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้ เพื่อศึกษา หลักการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดทางวินัยตามพุทธบัญญัติ และความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา และเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ผลการศึกษาพบ ว่า “พุทธบัญญัติหรือพระวินัยตามชั้นความผิดที่รุนแรงมี 4 ข้อ คือ (1) การเสพเมถุนทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน (2) การลักทรัพย์ (3) การฆ่ามนุษย์ และ (4) การอวดมนุสธรรม ทั้ง 4 ลักขณบทนี้ผู้ล่วงละเมิดจะหมดสภาพจากความเป็นภิกษุทันทีและจะบวชอีกไม่ได้ตลอดชีวิต รูปแบบหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดและกำหนดโทษ หรือ “อธิกรณ์” มี 4 อย่าง คือ (1) วิวาหาธิกรณ์ การถก

เถียงกันเพราะพระธรรมวินัย (2) อนูวาหิกรณ์ การโจทหรือกล่าวหากันด้วยอาบัติต่าง ๆ (3) อาบัติตาธิกรณ์ การต้องอาบัติ การปรับอาบัติ และการแก้ไขตนให้พ้นจากอาบัติ และ (4) กิจจาธิกรณ์ กิจธุระต่างๆ ที่สังฆจะต้องทำ เช่น ให้การอุปสมบท พิธีการรับผ้ากฐิน พระพุทธทรงบัญญัติ มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการเพื่อระงับอธิกรณ์ เจ็ดประการ คือ ประการที่หนึ่ง สัมมุขาวินัย วิธีระงับหรือตัดสินในที่พร้อมหน้า มีห้าวิธี คือ (1) สังฆสัมมุขตา คือ วิธีการระงับอธิกรณ์พร้อมหน้าคณะสงฆ์ (2) บุคคลสัมมุขตา คือ “วิธีระงับต่อหน้าบุคคล” (3) วัตถุสัมมุขตา คือ “วิธีระงับต่อหน้าวัตถุพยาน” (4) อัมมสัม

* นิสิตพุทธศาสนศรัทธาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, อีเมล Sutteera.chansamorn@gmail.com

มุขตา คือ “วิธีระงับด้วยพระธรรมคำสอน” (5) วินัยสัมมุขตา คือ “วิธีระงับด้วยหลักธรรมวินัย” อนึ่ง สัมมุขาวินัยนี้ใช้ระงับอธิกรณ์ได้ทุกเรื่อง ประการที่สอง สติวินัย วิธีระงับโดยถือสติเป็นหลัก ประการที่สาม อมูหวินัย วิธีระงับสำหรับผู้หายจากเป็นบ้า ประการที่สี่ ปฏินญาตรณะ การทำตามที่ได้รับ ประการที่ห้า ตัสสปายสิกา การตัดสินใจโทษแก่ผู้ผิด (ที่ไม่รับ) ประการที่หก เภยยสิกา การตัดสินใจตามเสียงข้างมาก ประการที่เจ็ด ตินวัตถารกวินัย วิธีประนีประนอม และรูปแบบกระบวนการในการดำเนินคดีทางประมวลกฎหมายอาญามี 3 ระบบ คือ ระบบที่หนึ่ง ระบบการกล่าวหา ระบบที่สอง ระบบไต่สวน และระบบที่สาม คือ ระบบผสม ระบบการฟ้องคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ ฟ้องโดยประชาชน โดยเอกชน และโดยรัฐ โทษทางอาญามี 5 ชนิด คือ “โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน”

ABSTRACT

The objectives of this article were to: study the principles of Consider The Principles Offender Disciplinary Penalty by The Buddhist Canon and A Criminal Offense Under the Criminal Code Differences The results of the study found that The Buddha's commandments or disciplines according to the degree of serious offenses have 4 items: (1) sexual intercourse, both man and beast (2) burglary (3) to kill the man, and (4) show the pranksters). In these four precepts, the transgressor will immediately cease to be a monk and cannot be ordained again for the rest of his life. There are 4 types of criteria for determining offenses and penalties, or

“Conflict: (1) Controversy, debate because of the Dharma and Vinaya (2) Anuwattikorn, prosecuting or accusing each other with various offenses (3) the offense Penalty penance and to rectify oneself from wrongdoing and (4) various activities that the monks must do, such as give ordination Kathin cloth receiving ceremony the Buddha commanded There are seven forms and methods of action for suppressing the Conflicts, namely: Firstly Samukhavinaya there are five methods of suspending or making judgments in the first place, namely: (1) Sanghasammukta is a method of considering conflicts in the presence of the Sangha. (2) Puggalasammukta is “a method of refraining from the presence of a person”. (3) the witness object is “a method of suspending in the presence of witness objects”. (4) Dhammasammukta is “a method of cessation through the teachings of the Dharma”. (5) Vinayasammukta is “a method of cessation through the principle of discipline”. In addition, this Sammukkha Discipline can be used to suspend any matter. Secondly, *Stiwinay* mindfulness, discipline, the method of suspending with mindfulness as the main Thirdly, *Amunha Vinaya*, a method of restraint for those who have recovered from madness. Fourth, The accept confession (*Ptiyyātkrṇadoing*) doing as received Fifth, *Tassapapiyasika* condemnation of the offender (who did not accept) Sixth, *Yebhuasika*, a majority decision. Seventh *Tiṇṇ* *waṭ thā* rk winay Discipline compromise And

there are 3 systems in the criminal code prosecution process, which are: The first system, the accusation system. The second system, the interrogation system and the third system is the mixed system. There are three systems of criminal prosecution: sue by the public, by the private sector and by the state. There are five types of criminal penalties, which are: "Death penalty, imprisonment, detention, fines and confiscation of property"

บทนำ

สังคมทุกประเภทจำเป็นต้องมีกฎระเบียบสำหรับประพฤติดปฏิตัวร่วมกันในการอยู่ร่วมกัน สังคมสงฆ์ก็มีพระธรรมวินัยเป็นหลักแห่งการปฏิบัติร่วมกัน สังคมฆราวาสมีรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หากมีผู้กระทำความผิดกระบวนและการและวิธีการในระบอบความผิดเรียกว่า “อภิรณสมถะ” ส่วนสังคมฆราวาสมีรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง เรียกว่า “กฎหมาย หรือประมวลกฎหมาย” พระพุทธศาสนา มีวิธีระงับอธิกรณ์ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นหลักการและแนวทางในการระงับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์นับตั้งแต่ครั้งพุทธกาล พระสงฆ์ในยุคต่อมาต่างยึดถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้วยดีเสมอมา อภิรณสมถะหรือวิธีระงับอธิกรณ์นั้นมีถึง 7 ประการ พระพุทธเจ้าจะทรงใช้วิธีไหนระงับอธิกรณ์แบบใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมากพระพุทธองค์จะเริ่มต้นด้วยการประชุมสงฆ์แล้วสอบถามความจริงจากคู่กรณี ตัวอย่างเช่น “สมัยหนึ่งพระองค์ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถปิณฑิก เศรษฐี กรุงสาวัตถี พระณัฏฐกัณธี คือ พวกภิกษุ 6 รูป ได้กระทำความผิดด้วย ตัชฌนียกรรมบ้าง นิสกรรมบ้าง ปัพพา

ชนียกรรมบ้าง ปฏิสาร์นียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลังบรรดาภิกษุอื่น ต่างกล่าวโทษติเตียนแล้วกราบทูลเรื่องนั้นให้พระพุทธองค์และพระพุทธรูปทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์และรับสั่งถามภิกษุณัฏฐกัณธี เมื่อความจริงปรากฏชัดแล้วพระพุทธองค์ทรงดำหนิด้วยประการต่าง ๆ ในที่สุดทรงบัญญัติพระวินัยความว่า “กรรมทั้ง 6 ประการนั้น ภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลัง ภิกษุใดทำต้องอาบัติทุกกฏ” (Thai Tripitaka: 6/685/267) พระภิกษุต้นบัญญัติเรียกว่า “อาทิกัมมิกะ” (Wan Suwannapong, 2015: 1)

วิธีระงับอธิกรณ์ หรือภาษาพระธรรมวินัยเรียกว่า “อภิรณสมถะ” เป็นหลักการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดในพระธรรมวินัยที่ปรากฏในวินัยปิฎกนั้น ถือว่าเป็นกระบวนการตัดสินการกระทำความผิดของคณะสงฆ์ และแสดงให้เห็นถึงรูปแบบแห่งระบอบประชาธิปไตยนับแต่สมัยพุทธกาล อย่างไรก็ตามการตัดสินลงโทษพระสงฆ์ผู้กระทำความผิดในยุคปัจจุบันความผิดบางอย่างนอกจากเป็นการละเมิดพระธรรมวินัยแล้ว ยังเป็นความผิดกฎหมายบ้านเมืองด้วย เพราะพระสงฆ์ไทยต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและอยู่ภายใต้การควบคุมของประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย เช่นกัน พระสงฆ์จึงต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบสองกรอบ คือ “กรอบที่หนึ่ง คือ หลักพระธรรมวินัย กรอบที่สอง คือ กฎหมายตามประมวลกฎหมายทั้ง กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” การบัญญัติกฎหมายของทุกสังคมมีการนำเอาหลักทางศีลธรรมทางศาสนา ตลอดจนจารีตประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมเข้ามาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญด้วยการประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาล้วนพัฒนาขึ้นมาจากศีล

ธรรมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศาสนา และ กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่ออำนวยความสะดวกเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ของสมาชิกในสังคม ทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันใน สังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สนองความต้องการ ของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังภาษิตลาติน ที่ว่า “ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใดมีสังคม ที่ นั้นมีกฎหมาย” (Somyot Chuathai, 2008: 41) โดยประมวลกฎหมายอาญาจะกล่าวถึงการกระทำ อย่างเป็นความผิดและผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ อย่างไรบ้าง อาทิผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องรับโทษประหาร ชีวิต เป็นต้น “ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาเป็นกระบวนการพิจารณาเพื่อตัดสิน ลงโทษผู้กระทำ โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้พิพากษารวมทั้งได้ระบุถึงวิธียื่น ฟ้อง วิธีการไต่สวนมูลฟ้อง การสืบพยาน การหมาย เรียกพยาน การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณา และการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ในส่วนคำสั่ง สอนของพระพุทธเจ้าทรงแบ่งไว้เป็น 2 ส่วนเรียกว่า “ธรรม ส่วนหนึ่ง และ วินัย ส่วนหนึ่ง” (Phradham- mapitaka (P.A. Payutto), 1999: 17-44) ด้วย เหตุนี้จึงเรียกพระพุทธศาสนาด้วยถ้อยคำสั้นๆ ว่า “ธรรมวินัย” ธรรมวินัยหรือหลักคำสอนที่สั่งคายนาล แล้ว จะบอกได้ว่า พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้า การนับถือพระพุทธศาสนา คือ การนับถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วปฏิบัติ ไปตามคำสั่งสอนนั้น พร้อมทั้งดูแลจัดสรรทำการ ต่าง ๆ เพื่อให้ชาวพุทธทั้งหลายได้เรียนรู้ปฏิบัติ ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น การปฏิบัติอย่าง นี้เป็นไปตามที่พระพุทธเจ้าเองได้ตรัสไว้ คือ เมื่อ พระองค์จะปรินิพพาน ได้ตรัสไว้เองว่าพระองค์ไม่ได้ ทรงแต่งตั้งพระภิกษุสาวกองค์ใดให้เป็นศาสดาแทน พระองค์ โดยพระองค์ตรัสไว้ว่า “อานนท์ ธรรมแล วินัยใด ที่เราได้แสดงแล้ว และบัญญัติแล้ว แก่เธอ

ทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้น จักเป็นศาสดาของเธอ ทั้งหลาย ในเมื่อเราล่วงลับไป” (Thai Tripitaka: 10/141/146-147) หมายความว่า พระพุทธเจ้าตรัส ให้พระธรรมวินัย คือ คำสั่งสอนของพระองค์นี้ เป็น ศาสดาแทนพระองค์ ฉะนั้น การสั่งคายนามีใช้การ ปรับปรุงพัฒนาหรือปฏิรูปเปลี่ยนแปลง แต่เป็นการ สอบทานคำสั่งสอนที่ถูกต้องตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงประกาศและเทศนาสั่งสอนไว้ โดยสวดพร้อม กันว่ามีเนื้อความว่าอย่างไรและบันทึกไว้ให้ตรงกัน จึงถือว่าเป็นการปฏิบัติตามพุทธพจน์ที่เหมือนกับ ได้ทรงฝากฝังสั่งเสียไว้ ถ้าเคารพพระพุทธเจ้าก็ต้อง รักษาพระธรรมวินัยไว้ให้ดีคือรักษาพระศาสนาหรือ รักษาพระพุทธเจ้าไว้นั่นเอง

หลักการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิด ทางวินัยตามพุทธบัญญัติ

การที่พระสงฆ์กระทำความผิดวินัยสงฆ์ หรือ พระวินัยตามพุทธบัญญัติที่ถือว่าเป็นกฎหมายของ พระภิกษุ จัดเป็นระบบและกระบวนการสำหรับ ควบคุมความประพฤติการปฏิบัติตนของภิกษุให้ เป็นนักบวชที่น่าเคารพเลื่อมใส ทำให้ผู้พบเห็นเกิด ความศรัทธาชื่นชม และมีใจน้อมเข้ามาเพื่อสดับรับ ฟังหลักธรรมคำสอนและน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ ในชีวิตประจำวันต่อไป พระพุทธศาสนาในมิติและ มุมมองของนักคิดนักวิชาการยุคใหม่ ความคิดแบบ ยุคใหม่ หรือนวนยุค (Modern Paradigm) นับแต่ ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา วิทยาศาสตร์พบวิถีทาง ที่แน่ชัดของตน ตั้งตัวเป็นวิชาอิสระได้ และค้นพบ ประดิษฐ์และก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจนเป็นที่หวังกัน ว่า วิทยาศาสตร์จะแก้ปัญหามหาภัยของมนุษย์ได้ อาจจะรักษาโรคได้ทุกชนิด อาจจะขจัดความตาย และความชรา มนุษย์ทุกคนจะเป็นหนุ่มเป็นสาว ตลอดกาลโดยไม่ต้องกังวลเรื่องความเจ็บป่วย ชรา มรณะ วิธีการวิทยาศาสตร์จะช่วยวางระเบียบสังคม ให้มนุษย์ได้แบ่งปันส่วนความสุขกันอย่างยุติธรรม

แต่ละคนได้แบ่งส่วนทำงานน้อยที่สุด และใช้เวลาที่เหลือส่วนใหญ่หาความบันเทิงอย่างไร้ความกลัวและความกังวลใดๆ ทั้งสิ้น โลกนี้น่าจะเป็นสวรรค์ได้อย่างไม่ต้องพึ่งโลกหน้าแนวคิดหลังนวยุค จึงเชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์ และการรู้กฎเกณฑ์ของโลกนี้จะเป็นทางสู่สวรรค์ในโลกนี้ผู้ยึดถือแนวคิดแบบนี้จะทุ่มเททุกอย่างเพื่อผลักดันการค้นคว้าวิทยาศาสตร์ให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คนที่หัวรุนแรงอาจวางนโยบายทำลายความเชื่อ ความหวัง และความสุขในโลกหน้าทุกรูปแบบด้วย อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกันในโลกนี้ก็ยังมีผู้ยึดถือแนวคิดแบบดึกดำบรรพ์ แบบโบราณ และแบบยุคกลาง ดำรงชีวิตเคียงบ่าเคียงไหล่ผู้ด้วยเสมอ การแสดงออกในแง่มุมต่าง ๆ คละปนกันในการนับถือศาสนาที่เช่นกัน” (Adisak Thongboon, 2008: 140)

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Einstein, Albert, 1905: 891–921) ได้กำหนดมิติและมุมมองถึงรูปแบบของศาสนาต่าง ๆ ไว้สามรูปแบบ “มุมมองที่หนึ่ง ศาสนาแห่งความกลัว (Religion of Fear) พระเจ้าแห่งพายุ พระเจ้าแห่งไฟ เป็นต้น มุมมองที่สองศาสนาเพื่อศีลธรรมและสังคม (Moral/Social Religions) เป็นศาสนาของสังคมที่เจริญขึ้นมาแล้ว เช่น ศาสนาที่ประกอบด้วยพระผู้เป็นเจ้า เป็นผู้ปกปักรักษา ตบรางวัล และทำโทษได้ ครอบคลุมศาสนาส่วนใหญ่ในโลก เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และมุมมองที่สาม คือ ศาสนาสากล (Cosmic Religions) เป็นศาสนาที่ถือกำเนิดจากประสบการณ์ ของอัจฉริยะบุรุษเยี่ยงพระพุทธเจ้า ไม่นับถือพระเจ้าหรือคัมภีร์ หากว่าเน้นถึงการรู้ธรรมเฉพาะตน เช่น พระอรหันต์ ศาสนาพุทธจัดอยู่ในกลุ่มนี้ และมีความโดดเด่นกว่าศาสนาอื่นๆ มีผู้ให้คำนิยามศาสนาพุทธเชิงสากล เช่น มหาตมะ คานธี ได้กล่าวถึงพระพุทธศาสนาว่า “พระพุทธเจ้า เป็นบรมครูผู้ยิ่งใหญ่

เพราะคำที่พวกเราได้นำเอาหลักคำสอนของพระองค์มาใช้ในชีวิตจริงพวกเราจึงควรถวายเป็นอภิวาทสวดแต่พระองค์ว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระบรมครูของมวลมนุษยชาติ ตลอดเวลาที่โลกนี้ยังดำรงอยู่ ข้าพเจ้ามั่นใจอย่างไม่หลงเหลือความเคลือบแคลงเลยแม้แต่น้อยว่า พระองค์จะทรงดำรงฐานะปรมาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของมวลมนุษยชาติ” (Kongsak Tanpaijit, 2009: 70)

เซอร์เอ็ด วินอาร์โนลด์ (Sir Edwin Arnold, 1950: 354) กล่าวถึงพระพุทธเจ้าไว้ว่า “หาผู้ใดเสมอเหมือนหาไม่ได้ และกล่าวเพิ่มเติมว่า พระบรมศาสดา ผู้รื้อถอนสรรพสัตว์ออกจากทุกข์ เจ้าฟ้าชายสิทธิธรรมาธิปไตยอย่างสง่างามบนพื้นดิน ทั้งในโลกนี้เทวโลกและนรกทั้งหลาย พระบรมศาสดาของพวกเรา หาผู้ใดเสมอเหมือนมิได้ พระองค์เป็นผู้ได้รับเกียรติจากมหาชนทรงเป็นผู้มีความปรารถนาดีที่สุด งามที่สุดและเมตตาที่สุด ทรงเป็นพระบรมครูผู้สอนธรรม และพระนิพพาน” พระพุทธเจ้าเสมือนบุรุษแห่งบูรพาวิถีสื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอริยสัจ 4 ว่าเป็นโอสถทิพย์ที่จะเยียวยาความทุกข์ในมนุษย์และแนวคิดที่ว่า “ทุกข์ คือ โรคภัยที่อยู่คู่มนุษย์ สมุทัย คือ สาเหตุของโรคภัยนั้น คือ ตัณหา นิโรธ คือ ภาวะการของโรคภัยที่ถูกกำจัด และการรักษา และมรรค คือ ปฏิปทาเพื่อกำจัดโรคภัย” (Kongsak Tanphaijit, 2009: 61-71) พระพุทธบัญญัติ คือ “วินัยปิฎก เป็นที่บรรจุไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ กติกาที่รักษาไว้ซึ่งภิกษุสังฆะ สงฆ์อยู่ได้ด้วยวินัย วินัยนั้นเป็นที่ก่อกำเนิด และเป็นที่ดำรงไว้สังฆะหรือสังฆ์ ทำหน้าที่เป็นผู้ที่จะรักษาสืบทอดพระศาสนา” (Phradhammapitaka (P.A. Payutto), 2000: 12) หมายถึง กฎระเบียบ ข้อบังคับที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งไว้เป็นพุทธอาณา คือ ระเบียบการปกครองภิกษุ ภิกษุณี ที่เรียกโดยทั่วไปว่า “พระวินัย เกิดจากการที่มีภิกษุภิกษุณีประพฤติไม่ถูกต้อง

ไม่เหมาะสมหรือประพาศเสียหายขึ้น จนชาวบ้านพากันตำหนิ ตีเตียน โพนทะนา เมื่อพระพุทธรองค์ทรงรับทราบแล้วจึงให้ประชุมสงฆ์ ไต่สวนได้ความจริงแล้ว จึงทรงบัญญัติเป็นข้อห้ามไว้ การบัญญัติพระวินัยของพระพุทธเจ้ามีลักษณะเช่นนี้ทั้งหมด” (Phradhamkittiwong (Thongdee surateocho, 2008: 682) พุทธบัญญัติ หรือ บัญญัติของพระพุทธเจ้า คือ “ข้อที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตและวิธีดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า พระวินัย เมื่อจัดลงในพระไตรปิฎกเรียกว่า พระวินัยปิฎก” (Phrakrukalyansittiwat (Saman Kalayanadhammo, 2006: 1) “พุทธบัญญัติ เป็นบัญญัติของพระพุทธเจ้า; ข้อกำหนดทางพระวินัยซึ่งพระพุทธเจ้าทรงวางเป็นสิกขาบท” (Suchep Poonyaphap, 1998: 7)

ขั้นตอนแห่งพุทธบัญญัติ คือ 1) เมื่อมีภิกษุภิกษุณี ประพาศไม่สมควรแก่สมณภาวะทำให้ชาว

บ้านตำหนิ ตีเตียน 2) พระพุทธเจ้าตรัสสั่งให้ประชุมสงฆ์ตรัสสอบสวนท่ามกลางสงฆ์ เมื่อยอมรับ ทรงชี้โทษ ตรัสบอกอานิสงส์แห่งความสำรวม ทรงมีพุทธบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุ (ภิกษุณี) ทำเช่นนั้นอีก เรียกว่า มูลบัญญัติ ผู้ทำผิดครั้งแรกไม่ทรงเอาผิดในฐานะภิกษุต้นบัญญัติ 3) ทรงมีพุทธบัญญัติเพิ่มเติมให้รัดกุมมากขึ้น ถ้าต้งไปก็ทรงเพลาลง ขึ้นตอนนี้ เรียกว่า อนุบัญญัติ และ 4) หลังจากพุทธบัญญัติ ถ้ามีการกระทำผิด ภิกษุสงฆ์มีอาจตัดสินได้ พระพุทธรองค์ทรงมีพุทธวินิจฉัยให้เป็นแบบอย่าง เรียกว่า วินิตวัตถุ และพุทธบัญญัติในพระวินัยแต่ละข้อ หรือมาตราเรียกว่า สิกขาบท แปลว่าข้อที่ต้องศึกษา คือ พุทธบัญญัติสำหรับภิกษุมี 227 สิกขาบท พุทธบัญญัติสำหรับภิกษุณีมี 331 สิกขาบท และสิกขาบทเหล่านี้มาในพระปาติโมกข์ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้สวดในที่ประชุมสงฆ์ทุกกึ่งเดือน รายละเอียดพุทธบัญญัติสำหรับภิกษุและภิกษุณีเปรียบเทียบแบบตารางได้ ดังนี้

ที่	ชื่อสิกขาบท	จำนวนสิกขาบทสำหรับ	
		ภิกษุสงฆ์	ภิกษุณีสงฆ์
1. ปาราชิก		4	8
2. สังฆาทิเสส		13	17
3. อนินยต		2	-
4. นิสสัคคียปาจิตตีย์		30	30
5. ปาจิตตีย์		92	166
6. ปาฏิเทสนีย์		4	8
รวม		227	331

สรุปได้ว่า พระพุทธบัญญัติ หมายถึง บัญญัติของพระพุทธเจ้า คือประมวลสิกขาบทข้อกำหนดทางพระวินัย เกิดขึ้นจากการที่มีภิกษุภิกษุณีประพฤติไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือ ประพฤติเสียหายขึ้น จนชาวบ้านพากันตำหนิ ตีเตียน โพนทะนา เมื่อพระพุทธองค์ทรงรับทราบแล้วให้ประชุมสงฆ์ ไต่สวนได้ความจริง จึงทรงมีพระพุทธบัญญัติเป็นข้อห้ามไว้

หลักการพิจารณาความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมประพฤติกการณ์ในสังคม พัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสมาชิกในสังคม ทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สนองความต้องการของภาคส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสม ภาชิตละตินที่ระบุไว้ว่า “ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาเพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมาย คือ การฟ้องอาญาโดย พนักงานอัยการและผู้เสียหาย” (Nakorn po-janaworaphong, Pholprasit Ritruksa, 2007: 20-23) และคดีอาญาเล็กน้อยได้ คือ คดีมีโทษปรับสถานเดียว คดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียว อย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้วคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตาม

ที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไปหรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้วคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว และคดีอาญาย่อมระงับด้วยสาเหตุ ต่อไปนี้ "ประการที่หนึ่ง โดยความตายของผู้กระทำผิด ประการที่สอง คดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ประการที่สามเมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ประการที่สี่เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น ประการที่ห้าเมื่อคดีขาดอายุความ และประการที่หกเมื่อกฎหมายยกเว้นโทษ

ในการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญา ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย ศาลสามารถจัดการสั่งได้ ตามกระบวนการและประเด็นหลัก ต่อไปนี้ “ประเด็นที่หนึ่งคดีราษฎรเป็นโจทก์ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้วให้จัดการตามอนุมาตรา ประเด็นที่สองคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง” (Sak KosangRuang, 2007: 93-105) และหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดโทษไว้ 5 สถาน คือ “สถานที่โทษประหารชีวิต สถานที่สองจำคุก สถานที่สามกักขัง สถานที่สี่ปรับ และสถานที่ห้าริบทรัพย์สิน” Nakorn po-janaworaphong, Pholprasit Ritruksa. (2007: 56-72) แม้ว่าการพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญา ได้มีข้อโต้แย้งในชั้นคณะกรรมการการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรว่า จะสมควรยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติว่าควรคงมีโทษประหารชีวิตไว้การลงโทษประหารชีวิตนั้นศาลจะลงโทษได้ก็ต่อเมื่อพบหลักฐานของประมวล

กฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่นได้กำหนดโทษประหารชีวิตลงไว้ในกฎหมายนั้นๆ เท่านั้น ทั้งนี้ เพราะมาตรา 51 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ว่าในการเพิ่มโทษจำคุกนั้น จะเพิ่มขึ้นถึงเป็นโทษประหารชีวิตมิได้ และจำลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีไม่ได้ การตีความกฎหมาย (Interpretation of Law) หมายถึง การค้นหาความหมายของกฎหมายที่มีถ้อยคำไม่ชัดเจนแน่นอน กล่าวคือ ถ้าความหรือมีความหมายได้หลายทาง เพื่อหยั่งทราบว่าถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายมีความหมายอย่างไร การใช้กฎหมายและการตีความของคู่กันเสมอ ผู้ที่ใช้กฎหมายจะใช้ถูกต้องก็ต่อเมื่อรู้และเข้าใจความหมายแห่งบทกฎหมายนั้น บทกฎหมายใดเมื่อนำมาปรับเข้ากับกรณีที่เกิดขึ้นและมีข้อสงสัยว่าไม่สามารถจะใช้ปรับแก้คดีได้หรืออาจมีถ้อยคำไม่ชัดเจน จำเป็นต้องตีความบทกฎหมายนั้น ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย ...” ถ้าพิจารณาบทบัญญัติมาตรานี้จะเห็นว่ากรกระทำต่าง ๆ อาจเข้าข่ายมาตรานี้ได้ เช่น ขว้างก้อนหินโดนกระชกบ้านผู้อื่นแตก ปลอ้ยลมยางรถยนต์ของผู้อื่น (Yud Saenguthai, 2017: 128-129)

ประมวลกฎหมายอาญามีกฎเกณฑ์ที่พิเศษกว่ากฎหมายประเภทอื่นๆ เพราะกฎหมายอาญาเกี่ยวข้องกับผู้ทำความผิดหลายฝ่าย และยังหมายรวมถึงโทษที่ได้รับอาจเป็นโทษที่ร้ายแรงถึงชีวิตด้วย กฎหมายอาญาจึงต้องระบอบและกระบวนการตีความ อย่างละเอียดและเคร่งครัดกว่ากฎหมายทั่วไป ดังนี้

1. กฎหมายอาญาจะต้องตีความโดย

เคร่งครัด กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษ ฉะนั้น การกระทำการใดหรือจนเว้นกระทำการใดจะถือว่าเป็นความผิดและลงโทษได้ต่อเมื่อมีกฎหมายระบุไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษ...” แต่การฆ่าตัวเอง จะนับบทกฎหมายในมาตราดังกล่าวมาลงโทษมิได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงว่าเป็นความผิด

2. จะตีความกฎหมายอาญาให้เป็นผลร้ายแก่บุคคลมิได้ เช่น ในกรณีที่มีกฎหมายสองฉบับหรือกว่านั้นขึ้นไปจะนำมาใช้ปรับแก้คดีให้ถือหลักว่า กฎหมายฉบับใดที่เป็นคุณแก่จำเลย ย่อมต้องใช้กฎหมายฉบับนั้น เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หรือในกรณีที่กฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใด เช่น “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 031/2498 จำเลยทำผิดไว้ตามกฎหมายเก่า ซึ่งมีโทษสูง แต่ถูกฟ้อง เมื่อมีกฎหมายใหม่กำหนดโทษต่ำลง การนับอายุความต้องถือจากอัตราโทษตามกฎหมายใหม่ เพราะเป็นการใช้กฎหมายในทางที่เป็นคุณจำเลย”

3. ตัวบทกฎหมายอาญาข้อใดที่มีข้อความเคลือบคลุมสงสัย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย ทั้งนี้เทียบเคียงจากหลักในการพิจารณาคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการก

ระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1840/2531 ประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสองเป็นหญิง ซึ่งโดยปกติแล้วเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นมักจะตื่นตกใจได้ง่าย แม้ขณะเกิดเหตุจะมีแสงไฟฟ้าขนาด 20 แรงเทียนเปิดอยู่ก็ตาม แต่ก็ได้ความว่าคนร้ายสวมหมวก ซึ่งย่อมทำให้การสังเกตจดจำใบหน้าของคนร้ายเป็นไปได้โดยง่ายนัก ทั้งการที่พยานได้ยืนยันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะนำตัวจำเลยมาที่เกิดเหตุว่าจำเลยเป็นคนร้าย แต่จำเลยได้ถามพยานว่า คนร้ายได้สวมเสื้อตัวที่จำเลยสวมอยู่หรือไม่พยานตอบว่าจำไม่ได้จึงยังเป็นที่น่าสงสัยว่าพยานจะจำหน้าคนร้ายได้ว่าเป็นจำเลยหรือไม่ เพราะแม้แต่เสื้อคนร้ายซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพิ่งจับมาให้พยานทั้งสองดูหลังเกิดเหตุไม่นานยังจำไม่ได้ พยานหลักฐานของโจทก์จึงยังไม่ชัดเจนที่จะฟังว่าจำเลยเป็นคนร้ายรายนี้

ศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง

จะเห็นได้ว่าสังคมสงฆ์มีพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นสิ่งที่ควบคุม ในขณะที่เดียวกันยังมีกฎนิคหกรรมของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ พุทธศักราช 252 ว่าด้วยการลงนิคหกรรมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 รวมถึงประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เพราะสังคมสงฆ์เป็นสังคมพิเศษที่ซ่อนอยู่ในสังคมไทย แม้พระสงฆ์จะมีกฎระเบียบคือพระวินัยหรือสิกขาบทเป็นเครื่องควบคุมบังคับ แต่ในบางกรณีความผิดที่ละเมิดพระวินัยบัญญัติยังต้องมีความผิดตามกฎหมายของฝ่ายอาณาจักรด้วย และในบางกรณีการกระทำที่ผิด

พระวินัยแต่อาจไม่เป็นความผิดทางกฎหมายก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาว่าการกระทำความผิดเป็นความผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการในการวินิจฉัย และการหาข้อเท็จจริงมากล่าวอ้าง เพราะการวินิจฉัยคดีที่เกิดขึ้นนั้นถ้าทำผิดพลาดแล้วย่อมเกิดผลร้ายต่อผู้ถูกกล่าวหา พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัย จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญในการพิจารณาคดีตามกระบวนการของกฎหมายกรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องมีความชำนาญในการพิจารณาหลักกฎหมายและสิกขาบท เพราะระบบการปกครองสงฆ์ไทยในปัจจุบัน อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 บังคับใช้อยู่ คดีพระสงฆ์เมื่อต้องอธิกรณ์บางคดีสร้างความหนักใจต่อผู้เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ จึงต้องใช้เวลาช้านานในแต่ละคดี เพราะต้องการให้เกิดความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย อีกทั้งโทษบางอย่างเมื่อวินิจฉัยผิดจะกลายเป็นตราบาปต่อผู้ต้องโทษ ถึงแม้ว่าในสิกขาบทไม่มีโทษถึงประหารชีวิตเหมือนฝ่ายอาณาจักร แต่โทษอาบัติปาราชิกก็อุปมาเหมือนกับโทษประหารชีวิตเช่นกัน จะเห็นว่ากระบวนการวินิจฉัยในทางฝ่ายอาณาจักรและฝ่ายศาสนจักรมีทั้งความเหมือนกัน และต่างกัน ถ้าผู้พิจารณาทั้งฝ่ายอาณาจักร และฝ่ายศาสนจักรได้เรียนรู้ถึงเครื่องมือที่ใช้วินิจฉัยดังกล่าวจะก่อให้เกิดความถูกต้องและเที่ยงธรรมแก่คู่กรณีมากขึ้น อธิกรณ์สมณะ 7 สิกขาบท วิธีตัดสินความผิดในพระพุทธศาสนาตามพุทธบัญญัติ คำว่า อธิกรณ์สมณะ ประกอบด้วยคำสมาสสองคำ คือ “อธิกรณ์ หมายถึง เหตุโทษ เรื่องราว คดีความ ในที่นี้หมายถึงเรื่องที่เกิดขึ้นในหมู่พระสงฆ์ เป็นเรื่องที่สงฆ์จะต้องดำเนินการ และคำว่า สมณะ หมายถึง การระงับ การทำให้สงบ รวมเป็น อธิกรณ์สมณะ หมายถึง ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ หรือวิธีการเพื่อระงับอธิกรณ์ มีทั้งหมด 7 วิธี คือ “วิธีที่หนึ่งสัมมุขวินัย ระงับใน

ที่พร้อมสงฆ์ พร้อมหน้าบุคคลและพร้อมหน้าธรรม วิธีที่สองสตีวินัย ระเบียบโดยประกาศสมมติให้ว่าเป็น พระอริยะผู้มีสติสมบูรณ์ วิธีที่สามอมุพหวินัย ระเบียบ โดยยกประโยชน์ให้ต้องอาบัติในขณะเป็นบ้า วิธีที่สี่ ปฏิญญาตรณะ ระเบียบตามคำรับของจำเลย วิธีที่ห้า เภยยสิกขา ระเบียบตามเสียงข้างมาก วิธีที่หก ตัสส ปาปิยสิกขา ระเบียบโดยการลงโทษแก่ผู้ทำผิด และวิธี ที่เจ็ดติณวัตถการกะ ระเบียบโดยการประนีประนอม”

(Thai Tripitaka: 2/3/36-37) อธิกรณสมณะ 7 ถือว่า เป็นกระบวนการยุติธรรม กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการดำเนินงานกิจการคณะสงฆ์ที่เป็น ทางการของสังคมสงฆ์ ที่แสดงให้เห็นรูปแบบแห่ง ระบบประชาธิปไตย และรูปแบบการทำงานในสง คมสงฆ์นับแต่ครั้งพุทธกาลมาถึงปัจจุบัน และเปรียบ เทียบพระพุทธานุญาตกับความผิดทางกฎหมาย อาญาลักษณะตาราง ดังนี้

ที่	พุทธานุญาต	กฎหมายอาญา
1.	สจิตตกะ เจตนาคิดจะทำ ปรับอาบัติผู้ล่วงละเมิด	เจตนา
2.	อจิตตกะ ปรับอาบัติแม้ไม่มีเจตนา	ไม่เจตนา
3.		ประมาท

อธิกรณ์และวิธีระงับอธิกรณ์เป็นวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งในแง่ของพระวินัย และเป็น การระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม สงฆ์โดยพระพุทธเจ้าได้บัญญัติขึ้นมาเป็นข้อปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย เพื่อควบคุมความประพฤติให้อยู่ในระเบียบแบบแผนและมีความเรียบร้อยดีงาม อธิกรณ์เป็นข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้เพื่อเป็นหลักการในการระงับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ วิวาทธิกรณ์ อนุวาทธิกรณ์ อาปัตตอธิกรณ์ กิจจอธิกรณ์ และวิธีระงับอธิกรณ์เป็นข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้เพื่อเป็นแนวทางในการระงับปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์นับแต่ครั้งพุทธกาลแบ่งออกเป็น 7 ประเภท สัมมุขาวินัย สตีวินัย อมุพหวินัย ปฏิญญาตรณะ เภยยสิกขา ตัสสปาปิยสิกขา ตินวัตถการวินัยซึ่งพระสงฆ์ในยุคต่อมาต่างยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดซึ่งประโยชน์ด้วยดีเสมอมา

ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักลงโทษ ผู้กระทำความผิดของฝ่ายอาณาจักรที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม พัฒนาขึ้นมาจากศีล

ธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศาสนา และ กฎเกณฑ์ข้อบังคับตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ สมาชิกในสังคม ทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคม นั้นเป็นไปโดยราบรื่น สนองความต้องการของภาค ส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยกระบวนการยุติธรรม ของประเทศไทยได้บัญญัติหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอาญา อนึ่งหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ การฟ้องอาญา ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเอง การไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญา ในคดี ราษฎรเป็นโจทก์ให้ไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา ในศาลชั้นต้น การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คำพิพากษาและคำสั่ง ต้องอ่านให้คู่ความ ฟังแล้วให้คู่ความลงลายมือชื่อ อัตราโทษที่ลงโทษ แก่ผู้กระทำความผิด แบ่งเป็น 5 ประการ ดังนี้ “โทษ ประหารชีวิต โทษจำคุก โทษกักขัง โทษปรับ โทษริบ ทรัพย์สิน” และเปรียบเทียบลักษณะความเหมือน

ความต่างเป็นลักษณะตารางได้ ดังนี้

ที่	ความเหมือนกันและต่างกันวิธีรับข้อวิจารณ์ตามพุทธบัญญัติกับประมวลกฎหมายอาญา	
	พุทธบัญญัติ	ประมวลกฎหมายอาญา
1.	กระบวนการฟ้อง อนุวาทาธิกรณ์ การฟ้องร้องภิกษุที่ประพฤติปฏิบัติผิดศีลธรรมหรือกฎหมาย	กระบวนการฟ้องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญา
2.	กระบวนการพิจารณา สัมมุขานินัย วิธีระงับข้อปัญหาอาธิกรณ์ซึ่งกระทำในที่พร้อมหน้า เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายให้การตามความจริง ตัสสปปยสิกา กรรมอันสงฆ์พึงทำเพราะความที่ภิกษุนั้นเป็นผู้เลวทราม	กระบวนการพิจารณา การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น
3.	กระบวนการพิพากษา เยภุยยสิกา วิธีระงับข้อปัญหาวิวาทาธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์จำนวนมากซึ่งไม่สามารถหาข้อยุติได้ง่าย และเป็นเรื่องสำคัญหากปล่อยไว้เรื่องราวข้อปัญหาจะลุกลามไปไกลอันจะเป็นเหตุแห่งการแตกแยกในหมู่สงฆ์ เปรียบเสมือนคำพิพากษาของศาล	กระบวนการพิพากษา การทำคำพิพากษาของผู้พิพากษาเมื่อคดีเสร็จการพิจารณา กรณีศาลจังหวัดผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้เขียนคำพิพากษาแล้วให้ผู้พิพากษาองค์คณะอีก คนลงชื่อร่วมเพื่อเห็นชอบ ส่วนศาลแขวงผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้เขียนคำพิพากษาโดยไม่มีองค์คณะ
4.	กระบวนการระงับโทษ ปฎิญาตราคณะ กระบวนการระงับข้อวิจารณ์ในกรณีเมื่อพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพว่าตัวเองได้กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา คณะสงฆ์ก็ลงความผิดตามพระวินัยในข้อกล่าวหาที่นั้นตติวัตถการวินัย คู่กรณีทั้งสองฝ่ายประนีประนอมยอมความกัน ไม่จำเป็นต้องสะสางหรือฟ้องสอบสวนเพื่อจะบอกว่า ใครผิดใครถูก	วิธีการรอลงโทษ หากจำเลยรับสารภาพและคดีโทษไม่สูง ศาลก็มีพิพากษารอลงโทษ เพื่อจะได้ผลสมความมุ่งหมายของกฎหมายในการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีสิทธิหน้าที่อาญาไปฟ้องยอมระงับไป หมายถึง คดีความผิดต่อส่วนตัว คู่กรณีทั้งสองฝ่ายประนีประนอมยอมความกัน สิทธิหน้าที่อาญาไปฟ้องยอมระงับไป

สรุป

หลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพุทธศาสนา เถรวาทในประเด็นกระบวนการอธิกรณ์และระงับอธิกรณ์กับหลักการได้สวนมูลฟ้องและฟ้องร้องเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติพระวินัยตามชั้นความผิดที่รุนแรงมากน้อยตามลำดับ ได้แก่ “ความผิดขั้นสูงสุด เรียกว่า ปาราชิก ขั้นกลางและขั้นพื้นต่ำ หรือขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย “สังฆาติเสส อนียต นิสสัคคียปาจิตติย ปาจิตติย ปาฏิเทสนียะ” (Thai Tripitaka: 1/17/28) รวมเป็นข้อห้ามตามสิกขาบทในพุทธบัญญัติ 227 ข้อ “พระบัญญัติร้ายแรง 4 ข้อ คือ 1) เสพเมถุน แม้กับสัตว์เดรัจฉานตัวเมีย 2) ถู้อาหารพริ้วที่เจ้าของไม่ได้ให้มาเป็นของตนจากบ้านก็ดีจากปากก็ดี ในลักษณะขโมย เทียบได้ราคา 5 มาสก 3) พรากมนุษย์จากชีวิต คือ ฆ่าคนตายโดยเจตนา หรือแสวงหาสาตรา ปรงยา หรือสรรเสริญคุณแห่งความตาย อันจะนำไปสู่ความตายของมนุษย์ และ 4) กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน คือ การพูดอวดคุณวิเศษ เช่น ฌาน สมาบัติมรรค ผลที่ไม่มีจริงในตน” (Thai Tripitaka: 1/45-66/34-52) ทั้ง 4 สิกขาบทนี้ผู้ล่วงละเมิดจะหมดสภาพจากความเป็นภิกษุทันทีและจะบวชอีกไม่ได้ตลอดชีวิต “พระพุทธเจ้าทรงวางรูปแบบหรือบัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดและกำหนดโทษ หรือ “อธิกรณ์” หมายถึง คดีหรือเรื่องที่เกิดเป็นความผิดกับพระสงฆ์และสงฆ์จะต้องดำเนินการให้สำเร็จลงด้วยดี หรือกิจที่สงฆ์จะพึงดำเนินการมี 4 อย่าง คือ

1. วิวาหาธิกรณ์ หมายถึง การถกเถียงกันกับพระธรรมวินัยว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัยของพระพุทธเจ้า

2. อนุวาหธิกรณ์ หมายถึง การโจทหรือกล่าวหากันด้วยอาบัติต่าง ๆ

3. อาบัติตาธิกรณ์ หมายถึง การต้องอาบัติ การปรับอาบัติ และการแก้ไขตนให้พ้นจากอาบัติ

4. กิจจาธิกรณ์ คือ กิจธุระต่าง ๆ ที่สงฆ์จะต้องทำ เช่น ให้การอุปสมบท พิธีการรับผ้ากฐิน พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติ อธิกรณ์สมณะ หรือ วิธีการดำเนินการเพื่อระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลงอย่างเรียบร้อยด้วยดี 7 ประการ คือ

1. สัมมุขาวินัย วิธีระงับหรือตัดสินในที่พร้อมหน้า โดยแบ่งออกเป็นพร้อมหน้าในเรื่องต่าง ๆ คือ

1.1 สังฆสัมมุขตา คือ วิธีการระงับอธิกรณ์ พร้อมหน้าคณะสงฆ์

1.2 บุคคลสัมมุขตา คือ วิธีระงับอธิกรณ์ พร้อมหน้าบุคคล คือมีบุคคลผู้เกี่ยวข้อง กับอธิกรณ์อยู่พร้อมหน้ากันในขณะนั้นด้วย เรียกว่า “วิธีระงับต่อหน้าบุคคล”

1.3 วัตถุสัมมุขตา คือ วิธีระงับอธิกรณ์ ยกเรื่องที่เกิดขึ้นนั้น ๆ มาวินิจฉัยตรงตามเรื่องนั้น เรียกว่า “วิธีระงับต่อหน้าวัตถุพยาน”

1.4 ัมมสัมมุขตา คือ วิธีระงับอธิกรณ์ ที่นำเอาหลักเกณฑ์ของธรรมมาวินิจฉัยว่า ถูกต้องตามธรรมนั้นๆ หรือไม่ เรียกว่า “วิธีระงับต่อหน้าธรรม”

1.5 วินัยสัมมุขตา คือ วิธีระงับอธิกรณ์ คือนำเอาวินัยมาวินิจฉัยว่า ถูกต้องตามพระวินัยหรือไม่ เรียกว่า “วิธีระงับด้วยหลักพระธรรมวินัย” อนึ่งสัมมุขาวินัยนี้ใช้ระงับอธิกรณ์ได้ทุกเรื่อง

2. สติวินัย วิธีระงับหรือตัดสินอธิกรณ์ ด้วยการยกเอาสติขึ้นเป็นหลักวินิจฉัย

3. อุมพหวินัย วิธีระงับอธิกรณ์ แก่ภิกษุที่หายเป็นบ้าแล้ว คือ ภิกษุผู้เป็นจำเลยทำการล่อง

ละเมิดอาบัติในขณะที่เป็นบ้า	ทางกฎหมายมีรูปแบบการดำเนินคดีอาญา
4. ปฏิญญาตรณะ วิธีระงับอธิกรณ์ ตาม	3 ระบบ คือ
คำรับสารภาพของภิกษุผู้เป็นจำเลย	1) ระบบกล่าวหา
5. ตัสสปายสิกา วิธีระงับอธิกรณ์ แก่ภิกษุ	2) ระบบไต่สวน
ผู้เลวทรามที่ไม่ยอมรับอาบัติ	3) ระบบผสม
6. เภยยสิกา วิธีระงับอธิกรณ์ ด้วยการถือ	ระบบการฟ้องคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ
เอาตามเสียงข้างมาก	1) โดยประชาชน
7. ตินวัตถการวินัย วิธีระงับอธิกรณ์ด้วย	2) โดยเอกชน
การประนีประนอมกันทั้งสองฝ่าย (Thai Tripi-	3) โดยรัฐ
taka:8/1054-1058/352-354)	โทษทางอาญา มี 5 ชนิด คือ “ประหารชีวิต จำคุก
	กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน”

บรรณานุกรม

- Adisak Thongboon. (2008). **Buddhism and Ethics. Includes Academic Articles on Buddhism. the Meeting of the Chancellors of the International Buddhist University and the 1st International Academic Seminar.** Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Adul Nuphangtha. (2009). The Proceedings of the Discipline Offending Monk: A Case Study of the Sangha Act B.E 2505. **Naresuan University Journal**. 17 (3) 2009: 287-292.
- Brooks wright, Sir Edwin Arnold. (1950). A Literary Biography of the Author of The Light of Asia. **Doctoral Dissertatoin Departmant of English**. Graduate School: Havard University.
- Einstein, Albert (1905 d). "On the Electrodynamics of Moving Bodies". **Annalen der Physik**, 17: 891–921.
- Kongsak Tanphaijit. (2009). **Puttachariya**. Bangkok: DMG.
- Kachaporn Kumsonta, Adoon Khuntong. (2015). The Method and Process for Conflict Management in Theravada Buddhism. **Journal of Peace Studies Perspective**. Vol. 3, No. 2. 2015: 65-78.
- Nakorn pojanaworaphong, **Pholprasit Ritruksa**. (2007). The Code of Criminal Procedure. Bangkok: Charoenkit.
- Phradhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). **Buddhist dictionary Word edition**. (9th edition). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.
- Phradhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). **Get to know the Tripitaka to become a true**

- Buddhist.** (2nd edition). Bangkok: Edison Press Products Printing House.
- Phradhamkittiwong (Thongdee surateocho, Pali IX, The Royal Academy). (2008). **Buddhist Education Dictionary Khamwatseries.** (3rd edition). Bangkok: Thammapha and Banluetham Institute.
- Phrakrukalyansittiwat (Saman Kalayanadhammo). (2006). **Buddhist canon 227.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.
- PhramahaKhwanchai Kittimethi (Hemprapai). The Concept of the Amnesty in Theravada Buddhist Philosophy. **Journa of MCU Peace Studies.** Vol.5 No.3 September-December, 2017: 376-388.
- Phrakhruwinaithon Suriya Suriyo (Khongkhawai), Wichet Sinprasitkul, Chavana Thongnun, Chian Chunu, Jaruyaporn Hemrangsee. (2021). Law Problems Related to Monkhood Renunciation Due to Offense criminal Law. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology* Vol.6 No. 2 February, 2021: 143-159.
- Phradhammapitaka (P.A. Payutto). (1999). **Collect diamonds from scriptures of the Tripitaka.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.
- Sak KosangRuang. (2007). **The Code of Criminal Procedure.** Bangkok: Nitibannakan Publishing House.
- Suchep Poonyaphap. (1998). **Dictionary of Buddhism.** (Edition 8). Nakhonpathom: Mahamakut rajavidyalaya Printing House.
- Somyot Chuathai. (2008). **Knowledge of general law.** (15th edition, amended). Bangkok: Winyuchon.
- Suvin Ruksat. (2018). The Strengthening Buddhism in the Contemporary Society. **Journal of MCU Humanities Review.** Vol. 4 No. 2 July-December, 2018: 75-88.
- Yud Saenguthai. (2017). **An introduction to general law.** Bangkok: Se-Education Public Company Limited.
- Wan Suwannapong. (2015). A comparative study of the principles in punishing the offenders of the code of monastic discipline and the code of criminal law. **A Thematic Paper of the Degree of Doctor of Philosophy (Buddhist Studies).** Graduate School: Mahachula longkornrajavidyalaya University.

